

„DA NA JAPKO

Åšter½, 31 bÅ™ezen 2015

Jak se tak courám krajinou, tak jsem vymyslela, Å¾e napíšu ódu na jablko, jako podÅ›kování tÅ›m, co se snaÅ¾í vrátit pÅ›vodní genofond do naší krajiny. Víím, Å¾e se píše jablko, kdyÅ¾ je jdu kupovat, tak si kupuji jablka, ale kdyÅ¾ ho dávám, jím japko :-)). Kupovala bych jich hodnÅ› a ráda, jenomÅ¾e obchodní Å™etÅ›zce znají tak maximálnÅ› Å›tyÅ™mi druhy jablek a dÅ›lí je na Å•ervená a zelená.

NÅ›kdy jsou jedlá i chutná, nÅ›kdy ménÅ›, protoÅ¾e jsou podtrÅ›ená, a nÅ›kdy k jídlu vÅ›bec nejsou, protoÅ¾e hníjí od prostÅ™edka. Specifická chuÅ› a vÅ›nÅ› se ztratila, na jejich úkor byla dána pÅ™ednost vzhledu a skladovatelnosti.

A pÅ™itom lidé vyšlechlili jablek tolik druhÅ›, od zelených, pÅ™es Å›luté, Å›luté s narÅ›ovÅ›lým líšem a mramrovaným, tak je jablko Å•estecké lahšdkové, nÅ›které druhy jsou Å›íhané, jiné Å•ervené a Å›ervecí, takové je Malinové hornokrajské a Kavily, ty mají dokonce Å•ervenou i duÅ›ninu. NÅ›která jablka jsou mrÅ›avá, tÅ™eba Panenská Å•eská a jiná zase obÅ™í, Boikovo obrovské má klidnÅ› 350 gr.

A tÅ›ch chutí a vÅ›ní… nÅ›která jsou sladká, jiná zase kyselá, chutnají po citronech, jahodách, malinách, banánech i ananasech. VÅ›ni po lesních jahodách mají OvÅ› hubiÅ›ky, starý, zcela mizející druh, zvláštního tvaru. PrÅ›svitná Å›lutá dozrávají uÅ› v pÅ›lce Å•ervence, ty mám obzvlášÅ› ráda, protoÅ¾e krásnÅ› kÅ™oupnou a jsou plná sladkokyselého šÁ›avy, jiná jablka dozrávají klidnÅ› a Å› v prosinci, tÅ™eba Å•ehtáš soudkovitý. Také tvary jsou rÅ›zné a tvarem poplatné svému jménu. NapÅ™íklad jiÅ› zmínÅ›né OvÅ› hubiÅ›ky, Å•ehtáš soudkovitý, Zvonkové jablko, Květen jablko, Gdanský hranáš, co se pouÅ›íval na výrobu kalvádosu.

ProtoÅ¾e jsem dÅ›tství proÅ›ívala bÅ›hem padesátých let, tak jsme doma jablka v obchodÅ› nekupovali. Na zahradÅ› ve vnitrobloku rostly letÅ›ky a štrÅ›dláky. První se daly jíst hned, ty druhé pÅ™ímou ze stromu ne, ty byly pÅ›nÅ› kyselé. Jak uÅ› název napovídá, máma z nich dÅ›lala štrÅ›dly, strouhala je i do lívancového těsta a kdyÅ¾ se úplnÅ› utrhla, tak je oloupala, vyjádřila, nakrájela na pÅ›lcešová koleška, obalila ve francouzském těstíšku, usmaÅ›ila a nakonec posypala vanilkovým cukrem se skošicí. Ale utrhla se s takovou pÅ™pravou málokdy, proto usmaÅ›ená koleška jí mizela pod rukama.

Pro jablka na uskladnÅ›ní jsme si jezdili tramvají Å•.10 na statek v ToulcovÅ› dvoÅ™e. Desítka tehdy jezdila od nás z Vinohradů od vodárny dozadu do HostivaÅ™e na námÅ›stí Marata. Ve statku jsme koupili jablka, která ve sklepÅ› vydrÅ›ela a Å› do jara takÅ¾e koÅ›enáš, soudky, a poslední pÅ™ímou na Å™adu ke konzumování zvonky. Jenom pÅ™ed vánošními svátky ve Vinohradské trÅ›nici stáli frontu na Jonatány. Ty tehdy moc nebyly a máma je pÅ™ede mnou a ségrou zamykala do spíš, protoÅ¾e by do štÅ›drého dne nevydrÅ›ely. Z nabídky jablek v obchodních Å™etÅ›zích nejsem zrovna u stejnÅ› mám nejradÅ›ji, kdyÅ¾ jablko mohu slupnout rovnou ze stromu. A tak mám radost z toho, Å¾e v Praze se obnovují ovocné zahrady se starým genofondem, nebo dokonce zcela novÅ› vysazují staré druhy ovocných stromÅ›. Jeden obnovený a udrÅ›ovaný sad je v Lysolajích, pÅ™ed pÅ™írodní památkou Housle, erozní rokle hluboce zašznutá do Hostivařské tabule. Tam jsou nejenom jablka, ale i staré druhy tÅ™ešní. UÅ› se tÅ›ším na Å›luté chrupky, nebo tmavÅ› rÅ›né a Å› hnÅ›dé kaštanky, kterými jsem si v dÅ›tství zmalovala nejedno triko.

Další, tady je to rovnou arboreto, v tomto pÅ™ípadÅ› nejenom ovocné, to najdete na Praze 5 u Malé Ohrady. TakÅ¾e metro B, stanice Nové Butovice, chÅ›ze ve smÅ›ru jízdy do Centrálního parku a pÅ™ed rybníkem vlevo podle potoka, který jde pod povrchem. Jeho tok je oznašen velkými kameny, podejdete most a uÅ› jste skoro na místÅ›. Také tady je hned vedle pÅ™írodní památka AlbrechtÅ› vrch. NÅ›kdeší sopku tvoÅ™í skupina skal vulkanického pÅ›vodu. V jeho úpatí je meandrující Prokopský potok. V Å›ásti „BabiÅ›in sad“ najdete 17 pÅ›vodních vysokokmenných odrÅ›d jabloní, hrušní, slivoní a dÅ™íve hojnÅ› vysazovaný keš klokoš. Ukázka ménÅ› známého ovoce, které naší pÅ™edkové s oblibou pÅ›stovali a zpracovávali, zahrnuje devÅ›t druhÅ› vÅ›etnÅ› kdoulonÅ›, mišpule nebo oskeruše.

Snahou bylo přestavět nově vysazené staré odrůdy vysokokmenných ovocných dřev, které se dříve v krajině přestavěly. Takové odrůdy se shánějí a prodávají, protože v ovocných kolkách je většinou neprodávají. A někdy to je jenom nově osázená úvozová cesta jabloni, hrušni a vstykami jako v Suchdole, kde o každém ze stromků pečují děti z mateřské školy. Byly přitom jejich výsadbě, chodily je za aby se uchytily a každý strom dostal cedulku se jménem, které mu děti vymyslely. Je tu Aninka, Hvězdička i Elinka, Sumeček a Okoun, asi děti nějakého rybáře, Hagrid, Glum, MacPherson, to bude strom malého Skota, Abraham Lincoln, pro změnu asi Američana, Hubáček a Drsoň. Drsoň nejspíše bude ošetřovat prázdný ctitel Cimrman, Ušák v Ovocník, najdete tu i Kájinka anebo docela jednoduše se strom jmenuje Pan Jablko.

Za zmínku stojí i Strahovská zahrada, kde bývala stráž plná hrušní. Před lety zahradnická firma stromy "odborně" ošetřila tak, že místo prořezání jim ušlázla vršky a ty to většinou nepřežijí. Celá stráž je znovu osázena, vypadá to na jabloni a tady bude nějaké překvapení v podobě zajímavého druhu.

Zcela nově osázena v roce 2013 byla zahrada Zlodička v nejzadnějším západním koutu přírodního parku Šárka, kousek od Evropské. Orientační tabule vás seznámí s jednotlivými druhy, je tam i několik přívodních jabloní, které dendrologové nedokázali určit. Tak je na podzim přejdu ochutnat. DEERES